

Montserrat Abelló ha obtingut el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, a 90 anys.

El 40è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, atorgat per Òmnium Cultural, va ser proclamat el 17 de juny al Palau de la Música Catalana, de Barcelona. La traductora i poetessa Montserrat Abelló en va ser l'afortunada.

“A les escriptores, no se'ns ha valorat bé”

Montserrat Abelló (Tarragona, 1918), poetessa i traductora, ha obtingut el 40è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. L'any 2002 va aplegar, a Proa, la seva *Obra poètica 1963-2002*. Ha traduït, entre més, Iris Murdoch, E. M. Forster, Alice Walker, Ann Sexton, Sylvia Plath i Adrienne Rich. També ha traduït autors catalans a l'anglès.

—Els dos darrers llibres, *Memòria de tu i de mi* (2006) i *El fred íntim*

del silenci, (2008) els heu editats a la col·lecció “Edicions de la Guerra”, que ara publica Editorial Denes, de Paiporta. *L'arrel de l'aigua*, del 1995, ja va aparèixer a les “Edicions de la Guerra”. D'on ve aquesta fidelitat de l'editorial amb la vostra obra?

—Publicar poesia no és fàcil. Generalment es fa a través dels premis i jo no n'he guanyat mai cap. He tingut sort de les traduccions. A algunes editorials on m'han publicat traduccions els vaig

demanar si hi podia publicar. A Denes vaig publicar, el 1994, una antologia d'Adrienne Rich, *Atlas d'un món difícil. Poemes 1988-1991*. Vicent Berenguer, un gran poeta que admiro molt, dirigeix les “Edicions de la Guerra” i em va introduir a l'Editorial Denes. A més, trobo que fa una labor molt positiva perquè ha tret obres molt bones d'autors valencians, a part de traduccions. He tingut la sort que m'han publicat sempre. Hi ha gent bastant important que s'ho ha hagut de pagar.

—El vostre darrer llibre accentua algunes característiques de la vostra obra, més que altres? Penseu que hi ha una evolució, a la vostra obra?

—Bàsicament, la meua poesia no ha variat gaire, pel que fa a temes. Quan vaig començar a escriure ja havia passat la República, la Guerra Civil i l'exili. Em preocupen moltes coses. Què fem? Qui som? Què fem aquí? També el pas del temps, la naturalesa humana, les injustícies... Tots aquests temes surten als meus llibres, amb variants. Potser la diferència és que, al darrer llibre, la poesia es va depurant més i és més austera. El que més em sobta és que aquest darrer llibre, com he pogut saber, agrada molt a la gent jove.

—Tot i haver viscut episodis dramàtics, com els que heu recordat de la guerra i l'exili, sou una persona, heu dit, optimista.

—Més que optimista, tracto de mirar el costat positiu de les coses. Com dic en un poema del meu penúltim llibre, "Plaer de viure, d'estar / asseguda i contemplar / com cau la tarda. / Tarda d'un gris lluminós / ara que el dia s'allarga. / I ser feliç com Epicur / amb el poc que vull al meu abast. / I, en no esperar / ja res d'un més enllà, / no tenir por de la vida / ni de la mort." I, per exemple, al que clou *El fred íntim del silenci*, hi dic que serà potser només en el darrer moment en què tanquis els ulls per sempre que et serà donat conèixer aquest únic secret per força tan senzill com quan al bat del sol es descloï una flor. Això és el meu optimisme, la meua manera de pensar. Sí, la vida és molt tràgica però sempre hi ha un costat positiu.

—Teniu gaire poesia desada al calaix, inèdita?

—No. A diferència d'alguns altres autors, sempre he escrit un poema per una raó o una altra i rares vegades en descarto cap. El puc deixar un temps, però sempre acabo enllestint-lo. Per això hi ha poemes amb coses que em van passar anys enrere.

—Els títols dels vostres poemes són el primer vers. De fet, no tenen títol.

—No, no n'hi poso. En poesia pots dir moltes coses que no saps que les dius, perquè hi són implícites i no les haves posat voluntàriament, conscientment. Però el lector sí que les pot veure perquè hi posa la seva experiència i aquest descobriment que fa el lector és potser el més important de la poesia. Hi ha lectors que em diuen que la meua poesia els ha fet un gran bé per coses que jo desconeixia haver dit. Això ho trobo fantàstic.

—Perquè un títol seria tancar un poema, reduir-lo a una interpretació, penseu?

—Tancar, sí. Cal deixar el poema obert. El poema és un treball inicial que el lector ha d'acabar.

—Vàreu conèixer Joan Oliver i Carles Riba. Us va influir la seva poesia?

—Joan Oliver, el que més.

—Cap més poeta?

—Clementina Arderiu. Però potser ho he vist *a posteriori*. Al començament, el que em va influir més va ser la poesia

anglesa en general. Tinc una cultura bastant anglesa i això ha fet que escrigui de manera diferent. El vers lliure.

—No hi trobàveu mestres, a la poesia catalana?

—No m'agradaven els imitadors de Carner i Riba. En general, eren dolents, o no gaire bons. Amb excepcions. Ara, però, en general, els poetes estan molt millor, perquè escriuen més des del seu propi jo. Maria Mercè Marçal, per exemple, té molt de gruix, i una gran intensitat.

—Ha estat valorada, la Marçal, com es mereix?

—Crec que no, sobretot en vida. Ara potser es comença a fer el que calia. Llàstima que morís jove. Jo, en canvi, he viscut molts anys i gràcies a això he pogut veure com es reconeixia la meua obra. Les dones hem tingut el problema de ser poc conegudes i, per tant, en conjunt no hem estat prou valorades. De Clementina Arderiu, per exemple, han triat, a les antologies, no pas els seus poemes més bons, sinó els més fàcils.

—Dels poetes i escriptors que heu conegut, quins us han impressionat més, com a persona?

—Joan Oliver, Maria Àngels Anglada, Feliu Formosa, Maria Mercè Marçal, Francesc Parcerisas, Oriol Izquierdo, Carme Riera, Maria Barbal i alguns altres de molt més joves, com ara Laia Noguera, Gemma Gorga, Àngels Gregori i tants i tants més.

—Pocs de la vostra generació o més grans.

—Sí. És que m'he fet més amb aquesta gent jove. Per la seva manera de parlar.

—Per què no voleu escriure les vostres memòries?

—No és que no ho vulgui, és que no tinc temps. Sí que m'agradaria. És que de la manera que voldria fer-les és bastant difícil. M'agradaria escriure no tant els fets com les sensacions que em van produir i això és una cosa bastant difícil. Ara, sobre la Guerra Civil, la gent només es mira la Rodoreda i jo no hi estic d'acord. No va ser la tònica general. Si tot hagués estat així, hauria estat un fracàs encara més gran. Perquè el nostre fracàs no va ser pas per culpa nostra, dels republicans, sinó per la manca d'ajut. Érem una mica il·lusos, això sí, però no amb esperit de derrota. Com sempre que l'esquerra s'espavila i avança, la dreta se li tira a sobre. Mireu què va passar a Xile.

Que diferent que hauria estat si França i Anglaterra ens haguessin donat suport. Segurament no haurien existit els horrors del feixisme i de l'Alemanya nazi?

—Per això us agraden les novel·les, heu dit, que expliquen poques coses però en diuen moltes, no?

—Així és.

—Com feu els llibres? Els concebeu com un aplec de poemes o els estructureu de cap a peus?

—Jo vaig escrivint poemes, el que em sobta en aquell moment. A vegades, el que em sobta és una paraula. I el que em sobta no actua pas com a inspiració, sinó com a motor. Quan en tinc uns quants, els aplego per temes, en faig blocs. Però no sempre. El darrer no en té, per exemple. El darrer ha estat per a mi com un fluir el pensament. Potser hi he posat una mica d'ordre, però res més.

—Heu traduït els poetes que heu volgut?

—Sí. Per això ho he fet bé. I els poemes que he volgut. Crec que això és important. He tingut la sort que he fet les coses que m'han interessat i, és clar, ho he fet amb entusiasme. Considero que he tingut sort. Ho dec a la meua manera de ser. Enmig de tot aquest enrenou de la meua vida, ha estat la meua àncora de salvació. A més, m'he vist molt ajudada, mai oficialment, però sí per la gent que m'envoltava.

—No heu guanyat cap premi literari.

—No. L'única vegada que m'hi vaig presentar, el premi va quedar desert. Tots els premis que he rebut: el Serra d'Or de poesia, la Lletra d'Or, el Cavall Verd de poesia i el de traducció poètica, el Quima Jaume, la Creu de Sant Jordi i els dos darrers, el Jaume Fuster i el Premi d'Honor, han estat per la meua trajectòria i obra feta.

—I ara, aquest últim que us donen corona tota una vida, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

—Ha estat una sorpresa. Quan m'ho van dir, vaig tenir un ensurt. No hi pensava. Ara bé, crec que me'l mereixo per la meua catalanitat. Sóc catalana fins al moll de l'os. Ho he d'agrair als pares: tot i viure fora de Catalunya, sempre vam parlar la nostra llengua. És la nostra identitat. Nosaltres som catalans perquè parlem català.

Lluís Bonada